۱۲ مرداد ۹۴ یکی از مهم‌ترین جلسات در خصوص تبیین برجام برگزار شد با توجه به شرایط فعلی در سیاست خارجه متن این جلسه خواندنی تر است

زنگ تاریخ

ادامه از صفحه یک

لواد ایزدی، استاد روابط بین‌الملل

همانطور که می‌دانید آقای اوباما ۱۸ ماه آینده دیگر رئیس جمهور آمریکا نخواهد بود؛ برآوردی که خیلی از دوستان داخل کشور دارند این است که در این ۱۸ ماه ما مشکلی از طرف آمریکایی‌ها نخواهیم داشت. منتها همان‌طور که خودتان فرمودید، این توافق مخالفان بسیار جدی‌ای در آمریکا دارد. اکثر کاندیداهای ریاست‌جمهوری در آمریکا اعلام کردند در اولین یا دومین روز ریاست‌جمهوری‌شان این توافق را نقض می‌کنند. این سوال را هفته پیش از کری در کمیسیون روابط خارجی و کمیسیون مجلس نمایندگان پرسیدند. برد شرمن نماینده دموکرات ایالت کالیفرنیا پرسید که آیا رئیس‌جمهور بعدی ملزم به رعایت این توافق است؟ جواب کری منفی بود که نه ملزم نیست؛ البته ایشان گفت این توافق خیلی خوبی است اما شاید اجرا نکنند. نکته‌ای را هم کری در ۲۰ اسفند پارسال گفته بود که این توافقی که ما با ایران خواهیم داشت، «legally binding» یعنی از نظر حقوقی الزام‌آور نیست. شما مصاحبه‌ای داشتید و گفتید قرار است قطعنامه جدیدی تصویب بشود و نه تنها دولت‌های فعلی اعلام ملزم به اجرای [توافق] کنند بلکه دولت‌های بعدی ۵+۱ هم ملزم به اجرا می‌کند. این [گفته] را ما تفسیر کردیم که در حقیقت جواب کری را داد؛ منتها اتفاقی که در روز تصویب قطعنامه افتاد این بود که معلوم شد ایران اولین کشوری است که قرار است قطعنامه را اجرا نکند. از همین جهت به نظر می‌رسد آن کارکرد قطعنامه [ملزم کردن دیگر کشورها] دیگر خیلی برای ما وجود ندارد. جایگزین آن قطعنامه، آیا ما مکانیسم دیگری داریم که برای انجام تعهدات طرف مقابل الزام حقوقی ایجاد کند؟ همان‌طور که می‌دانید ما زمانی متوجه می‌شویم طرف مقابل به تعهداتش عمل نمی‌کند که به همه تعهدات‌مان عمل کرده‌ایم و آژانس هم [تعهدات ما را] راستی‌آزمایی کرده است. آیا [این سخن] تفسیر درستی است یا نتیجه دلواپسی‌های بی‌مورد است؟ یک نکته در مورد بحث موشکی بگویم. نه تنها در قطعنامه بحث موشک‌های بالستیک را داریم بلکه بحث موشک‌های بالستیک را در برجام هم داریم؛ پیوست دوم ماده ۹.۱ بحث بالستیک و تسلیحات را داریم و افرادی که در این حوزه‌ها کار می‌کنند را مستثنی کرده‌اند از مواردی که نباید با مباحث موشکی و بالستیک هستند. ابتدای زحماتی که شما کشیدید، از توافق ژنو قرار بود در انتهای برنامه جدیدی برای هسته‌ای را بیندیزد و بعد همه تحریم‌ها را بردارد. الان که به انتهای راه رسیده‌ایم، متوجه شده‌ایم تحریم‌ها تعلیق می‌شوند گویی داریم از زاسی‌آزمایی می‌آییم [تعهدات ما را] راستی‌آزمایی کرده است. آیا [این سخن] تفسیر درستی است یا نتیجه دلواپسی‌های بی‌مورد است؟ یک نکته در مورد بحث موشکی بگویم. نه تنها در قطعنامه بحث موشک‌های بالستیک را داریم بلکه بحث موشک‌های بالستیک را در برجام هم داریم؛ پیوست دوم ماده ۹.۱ بحث بالستیک و تسلیحات را داریم و افرادی که در این حوزه‌ها کار می‌کنند را مستثنی کرده‌اند از مواردی که نباید با مباحث موشکی و بالستیک هستند. ابتدای زحماتی که شما کشیدید، از توافق ژنو قرار بود در انتهای برنامه جدیدی برای هسته‌ای را بیندیزد و بعد همه تحریم‌ها را بردارد. الان که به انتهای راه رسیده‌ایم، متوجه شده‌ایم تحریم‌ها تعلیق می‌شوند گویی داریم از زاسی‌آزمایی می‌آییم. ۲۰۰ صفحه تحریم‌های جدید را با پذیرفتیم و بعد محدودیت‌های هسته‌ای هم فرارتر رفته است. درمورد این نکته‌ای هم که کری در کنفرانس خبری گفت براساس ۱۹۲۹ باید تمام این تحریم‌های تسلیحاتی و موشکی را لغو می‌کردیم و بعد این را به عنوان یکی از دستاوردهای خودشان عنوان کرد که توانستند برسند؟ خب، سال نگه دارند، توضیح بفرمایید. متشکر می‌شوم. من وقت زیاد گرفتم. تشکر می‌کنیم از زحماتی که کشیدید و مثل همیشه برای شما دعا می‌کنیم.

محمد جواد ظریف، وزیر امور خارجه

در مورد الزام حقوقی طرف مقابل برای انجام تعهداتش ما یک توافق چندجانبه به اسم برجام داریم که توسط شورای امنیت تایید شده است. این توافق ما و طرف مقابل است. آمریکایی‌ها و کری هم در جلسه عمومی این جلسه خود را زده‌اند که این یک قرارداد نیست؛ طبیعی است که قرارداد نیست. طبق قطعنامه غیرفصل هفتمی مثل متحد است، قطعنامه ماده ۲۵ است؛ اما بحث ما همانی است که من گفتم؛ مجازات علیه دیگری نیست. برجام تعهدات‌مان را در نظر می‌گیرد، اما هنوز باقیست دیگر ما می‌گوییم آمریکا در اوج قدرت سیاسی و نظامی‌اش بود علیه ایران اعمال نمی‌شد و امروز اعمال می‌شود؟ به دلیل اینکه ایران به یک مبنای مقبولیتی بین‌المللی و براساس سیاست‌سازی ایران و ایران‌هراسی مبتلا شده است. البته آنقدری که شما مطمئن هستید من به هیچ‌کسی در آمریکا اطمینان ندارم ولی‌فرض بفرمایید ۱۸ ماه دیگر رئیس‌جمهور جدید بیاید؛ مطمئن هستم چارچاری ندارند، نه اینکه [از سر] علاقه باشند. همان‌طور که خود آقای اوباما گفت از دست من بود، نمی‌گذاشتید یک پیچ و مهره از برنامه هسته‌ای ایران باقی بماند اما چاره نداریم و لذا می‌پذیریم؛ لذا در دوران کنونی ۱۸ ماه آمد و برجام اجرا شد. این ساختمان تحریم که اینجا اجرا کردند به هم ریخت. آمریکا کاری که براساس قطعنامه شورای امنیت انجام داده و توانسته بود طی ۱۰ سال حمایت جهانی را بگیرد، می‌خواهد بلافاصله با مخالفت با قطعنامه شورای امنیت انجام دهد؟ در دهه ۹۰ در دهه تود قطعنامه‌های دوجانبه زیر آمریکا حرفش علی‌رغم قدرتش، هیچ مبنای مقبولیتی یا مشروعیتی نداشت، هیچ‌کس [تحریم‌هایش را] اجرایش نکرد، نزدیک‌ترین متحدین آمریکا اجرا نکردند. الان به قول امام کانن: «که از بس با همدیگر در تولیتر پیام رد و بدل کردیم، رفیق ما شد». رئیس‌جمهور بعدی آمریکا می‌خواهد تحریم‌ها را، یک امضا برگرداند؟ خب برگرداند چه کسی در دنیا را اجرا می‌کند؟ این آمریکا که قدرتمندترند از آمریکای دهه ۹۰ نیست، آمریکا نیازمند قطعنامه شورای امنیت بود و برای همین اینقدر این قطعنامه برای این کشور حیاتی است. اینکه برای آمریکا الزام‌آور نیست، بله الزام‌آور نیست. اصلا الزام‌آور بودن حقوق بین‌الملل را هم خودش نقض می‌کند. چه چیزی است که مانع می‌شود؟ واقعیتش این است که انتهای قضیه حقوق بین‌الملل اجرا می‌شود. موارد نقض حقوق بین‌الملل نسبت به موارد اجرایش نادر است وگرنه نقض نمی‌شد که می‌شد قاعده. اتفاقا در حقوق بین‌الملل این مبنا را داریم که هر نقض حقوق بین‌الملل، تخم یک قاعده جدید حقوق بین‌الملل را می‌گذارد. بعد از اینکه تعداد زیادی نقض شد، خودش قاعده می‌شود. حقوق بین‌الملل همین است جیز دیگری که نیست. (یکی از اساتید حاضر می‌گوید: «multi natiol threaty» است، کسی نمی‌تواند زیر آن بزند.» حتی اگر «multi natiol agreement» باشد یا حتی «multi natiol understandings» باشد، این مبنای مقبولیتی جهانی دارد. تام کاتن این را که گفت [آمریکا بایک امضا می‌تواند تحریم‌ها را برگرداند] من جوابش را داده‌ام و همه زیر نوتیشن نوشتند که بروبولت را از هاوارد پس بگیر که خوب حقوق بادت نداده‌اند، یعنی واقعیت امر این است، بلاخره قاعده دارد و نمی‌تواند این کار را بکند. آقای دکتر ابزدی، من به شما اطمینان می‌دهم که آن مبنای مقبولیتی الان نابود می‌شود، شده است همین الان شده است.

فرمودید اقلام دوگانه فروشش به ایران ممنوع بوده است؛ الان ما توافق کرده‌ایم از یک مکانیسمی بگوییم که این مکانیسم تسهیل کننده فروش این اقلام است. ضمن اینکه در برجام اقلام دوگانه برای مصارف نظامی استثنا شده است، یعنی آنجا روش خودش را دارد؛ همان روشی که در گذشته بوده است. ما برای این مورد با تمام صنایع‌مان مشورت کرده‌ایم، با سازمان انرژی اتمی مشورت کرده‌ایم، مشکلی برای دوستان ما ایجاد نمی‌کند. بر این اساس، ما تصمیم گرفته‌ایم. آن یک مورد‌ی که نگرانی داشتیم، بحث نظامی بود که یک‌بار کری به من گفت که چرا بیفتر تو می‌گویی نظامی نظامی، گفتم معلوم است به‌خاطر اینکه بحث امنیت ملی کشورم است، شما هر غیر از این را می‌گویید؟ هیچ کشوری نمی‌آید امنیت ملی‌اش را در اختیار اینها قرار بدهد؛ لذا حذف کردند و نظامی جزء آن نیست. دوستان صنعتی ما می‌گویند که این مساله آن‌ها را راحت می‌کند. ما نخصص نداریم؛ ما متخصص می‌دانیم در همان حدی است که دوستان صنعتی‌مان می‌گویند. فرمودید در برجام، پیوست دوم مربوط به رفع تحریم‌هاست و آنجایی را که شما دارید اشاره می‌کنید مربوط به designation موشکی است، اگر اشاره می‌کنید به designation مربوط به موشک‌ی که بعضی‌هایی می‌مانند و بعضی‌هایش در مدت دیگری می‌رود، آن designation است، تحریم نیست. آنها موادی است که در گذشته بوده است. هزار و خردای اسم را از لیست designation‌ها حذف کرده‌اید، این جور نیست که انگار کشور یک وضعیت عادی داشته و بعد خراب شده است؛ اینها بوده است و ما اینها را از لیست designation‌ها حذف کرده‌ایم. خدا شاهد است که لحظه آخر من توانستم ۱۱ اسم را این لیست اجرای کنم. اینقدر ادعا نداشتم که ایشان یک چنگ می‌زنند، ۱۰ سال زور زده‌ام برای اینها. سرمایه‌ای که ما داشتیم، سرمایه مقاومت ما بود. سرمایه آمریکا، سرمایه تحریم‌های شورای امنیت بود که می‌توانست با مقبولیت آن تحریم‌های شورای امنیت را بار کند. خب این تحریم‌ها را شما می‌خواستید بردارید که برای آمریکا ارزش داشته است؛ یعنی این کار ساده‌ای نبوده است؛ بنابراین بحث موشکی را در این قالب ببینید و اینکه چه اتفاقی افتاده است. موشکی از چه چیزی به چه چیزی تبدیل شده است؟ دوستان بروند و نگاه کنند (اینجا به چقدر توانسته‌ایم بحث را پیوند بزنیم. فرمودید که در انتهای راه تحریم‌ها تعلیق می‌شوند، خدا را می‌گویم که اثر خوب حقوق بادت نداده‌اند، یعنی واقعیت امر این است، بلاخره قاعده دارد و نمی‌تواند این کار را بکند. آقای دکتر ابزدی، من به شما اطمینان می‌دهم که آن مبنای مقبولیتی الان نابود می‌شود، شده است همین الان شده است.

فرمودید اقلام دوگانه فروشش به ایران ممنوع بوده است؛ الان ما توافق کرده‌ایم از یک مکانیسمی بگوییم که این مکانیسم تسهیل کننده فروش این اقلام است. ضمن اینکه در برجام اقلام دوگانه برای مصارف نظامی استثنا شده است، یعنی آنجا روش خودش را دارد؛ همان روشی که در گذشته بوده است. ما برای این مورد با تمام صنایع‌مان مشورت کرده‌ایم، با سازمان انرژی اتمی مشورت کرده‌ایم، مشکلی برای دوستان ما ایجاد نمی‌کند. بر این اساس، ما تصمیم گرفته‌ایم. آن یک مورد‌ی که نگرانی داشتیم، بحث نظامی بود که یک‌بار کری به من گفت که چرا بیفتر تو می‌گویی نظامی نظامی، گفتم معلوم است به‌خاطر اینکه بحث امنیت ملی کشورم است، شما هر غیر از این را می‌گویید؟ هیچ کشوری نمی‌آید امنیت ملی‌اش را در اختیار اینها قرار بدهد؛ لذا حذف کردند و نظامی جزء آن نیست. دوستان صنعتی ما می‌گویند که این مساله آن‌ها را راحت می‌کند. ما نخصص نداریم؛ ما متخصص می‌دانیم در همان حدی است که دوستان صنعتی‌مان می‌گویند. فرمودید در برجام، پیوست دوم مربوط به رفع تحریم‌هاست و آنجایی را که شما دارید اشاره می‌کنید مربوط به designation موشکی است، اگر اشاره می‌کنید به designation مربوط به موشک‌ی که بعضی‌هایی می‌مانند و بعضی‌هایش در مدت دیگری می‌رود، آن designation است، تحریم نیست. آنها موادی است که در گذشته بوده است. هزار و خردای اسم را از لیست designation‌ها حذف کرده‌اید، این جور نیست که انگار کشور یک وضعیت عادی داشته و بعد خراب شده است؛ اینها بوده است و ما اینها را از لیست designation‌ها حذف کرده‌ایم. خدا شاهد است که لحظه آخر من توانستم ۱۱ اسم را این لیست اجرای کنم. اینقدر ادعا نداشتم که ایشان یک چنگ می‌زنند، ۱۰ سال زور زده‌ام برای اینها. سرمایه‌ای که ما داشتیم، سرمایه مقاومت ما بود. سرمایه آمریکا، سرمایه تحریم‌های شورای امنیت بود که می‌توانست با مقبولیت آن تحریم‌های شورای امنیت را بار کند. خب این تحریم‌ها را شما می‌خواستید بردارید که برای آمریکا ارزش داشته است؛ یعنی این کار ساده‌ای نبوده است؛ بنابراین بحث موشکی را در این قالب ببینید و اینکه چه اتفاقی افتاده است. موشکی از چه چیزی به چه چیزی تبدیل شده است؟ دوستان بروند و نگاه کنند (اینجا به چقدر توانسته‌ایم بحث را پیوند بیاوری